

infra indicatum (a). Illud porro haud est hic prætereundum, quod de iisdem litteris observat Vincentius Lirinensis his verbis (b) : *Cum lecta esset, inquit, sancti Capreoli episcopi Carthaginiensis epistola, qui nihil aliud intendebat et precabatur nisi ut, expugnata novitate, antiquitas defenderetur; ita episcopus Cyrillus prolocutus est et definiuit : quod hic quoque interponere non abs re videtur. Ait enim in fine gestorum : « Et hæc, inquit, quæ lecta est epistola venerandi et multum religiosi episcopi Carthaginiensis Capreoli fidei gestorum (c) inseretur cujus aperta sententia est. Vult enim antiquæ fidei dogmata confirmari, novitia vero et superflue adinventæ et impie promulgata reprobari atque damnari. Omnes episcopi acclamaverunt : Hæc omnium voces, sunt, hæc omnes dicimus, hoc omnium votum est. »* Huc usque Vincentius. Quæ quidem verba ex actis Ephesinis epistolæ Capreoli subdidimus. Cum autem ipsa epistola Latine scripta et postea Græce reddita, utraque lingua in eodem concilio recitata fuerit, ut ejus acta perhibent (d); utrumque propterea contextum exhibuimus.

III. Vix dum celebratum erat concilium Ephesinum, ut videtur, cum Vitalis et Constantius seu potius Fouantius, Hispani, missa per Numinianum ad Capreolum epistola de una Christi Dei et hominis persona adversus Nestorium, ab eo euique petierunt, ut hac de re (e) quod rectum habet fides catholica, edocerentur. Eorum petitioni statim annuit præsul Carthaginiensis, atque ad eos prolixum et doctissimum rescriptum direxit, quo se re vera sublimem theologum prodidit, ut eum appellat magnus annalium ecclesiasticorum parens (f). Ejus enim vero sapientiæ celebritas adeo longe lateque sese diffuderat, ut ab ultima Hispania viri modo laudati ad ipsum scripserint in hæc verba (g) : *Illud sane multum desiderii nostri fuit, scribere sanctæ*

honorificentiae tuæ per dulcissimum fratrem nostrum Numinianum. Reperit enim parvitas nostra præcellentem famam et doctrinam tuæ sanctitatis. ut propterea de bono thesauro cordis tui nostris visceribus irrigari jubeas, quæ fides catholica recta tenet. Ejusmodi vero Capreoli rescriptum ex Pitheci schedis mutilum edidit Baronius (h); sed integrum ex codice Herivallensi vulgavit Sirmondus una cum epistola Hispanorum, cujus occasione datum illud fuit, inter opuscula dogmatica quæ Parisiis in lucem emisit anno 1630. Non longe autem post damnatum Nestorium in synodo Ephesina, ut modo inuimus, hanc epistolam scripsisse Capreolum, ex his ipsius verbis intelligimus (i) : *Jam enim, inquit, quod etiam ad vestram notitiam pervenisse non dubito, intra Orientis partes ubi primum pestis ista surrexit, congregata gloriosa synodo sacerdotum, cui etiam legatio nostra non defuit, in vestibulo cum suo auctore atque assertore compressa et radio apostolicæ lucis extincta est.* Porro quo tempore e vivis excesserit noster pontifex Carthaginiensis haud plane liquet. Fortasse paulo ante annum 439 quo Carthaginem Vandali occuparunt. Ei successit in episcopatu Quodvultdeus, non autem Deogratias, ut aliud agens scripsit Pagius (j) : quem scilicet sedem Carthaginiensem obtinuisse post Quodvultdeum, cum ex Victore Tunnonensi (k), tum vero ex Victore Vitensi (l) constat. Verum ad Victoris Tunnonensis locum quod attinet, consulas velim Ruinartium (m). Capreoli nomen cum sancti titulo memoria cal. Augusti recolitur in veteri Carthaginiensis Ecclesiæ calendario (n) : quod quidem observandum, ait laudatus Ruinartius (o); cum non omnes alii antistites Carthaginienses in isto calendario designati hac sanctitatis nota honorentur.

(a) Infra, p. 491 (Col. 845 lin. ult.).

(b) Vincent. Lirin. common. 2 § 51, pag. 367 edit. Baluz. Paris. 1684.

(c) Leg. inseratur, Gr. ἐμπερίεσθω. Ex tom. III Concil., pag. 1957; infra, p. 491 (Col. 848, b).

(d) Conc. Ephes. l. c., pag. 1073 c.

(e) Infra, p. 492 (Col. 849, c).

(f) Baron. ad ann. 431, § 27.

(g) Infra, p. 492 (Col. 847, d).

(h) Baron. ad ann. 431, § 28-35.

(i) Capreol. epist. ad Vital. et Constant. § 1.

(j) Pag. ad ann. 431, § 13.

(k) Vict. Tun. Chron. pag. 2, apud Scalig. in Thes. temp. edit. Amst. 1658.

(l) Vict. Vit. Hist. pers. Vandal. lib. 1, cap. 5, 8, et lib. II, cap. 3.

(m) Ruinart. ad Vict. Vit. Hist. persec. Vand. part. 2, cap. 8, pag. 495 edit. Paris. 1694.

(n) Mabillon. Analect. pag. 164, not. d edit. Paris. 1725.

(o) Ruinart. l. c. cap. 3, pag. 429.

CAPREOLI CARTHAGINENSIS EPISTOLÆ.

• EPISTOLA PRIMA.

AD CONCILIUM EPHESINUM.

De una Christi Dei et hominis persona adversus Nestorium.

I. ^b Optabam, piissimi fratres, venerandam vestram D synodum in tali rerum statu congregatam fuisse, quo

^a Exstat in actis concilii Ephes. act. 1, pag. 1073 edit. Ven. Labb.

^b Fragmentum ex hac epistola recitat Ferrandus

ἠυχόμεν, εὐλαβίστατοι ἀδελφοί, ἐν τοιαύτῃ καταστάσει τῶν προσκυνητῶν ὑμῶν σύνοδον συγκροτηθῆναι, ἵνα

in epist. ad Pelagium et Anatolium S. B. E. diacon. § 6, sed ex alia Latinitate.

nobis quoque, delectis communi sententia aliquot ex A
fratribus et coepiscopis nostris, instructam potius
legationem mittere licuisset, quam excusationem
lamentatione dignam; nisi hanc animi nostri affectio-
nem diversæ causæ impedivissent. Primum enim
domini et filii nostri religiosissimi Theodosii impera-
toris litteræ ad manus nostras perlata, ejusmodi
erant, quæ beatæ memoriæ fratris et coepiscopi
nostri ^a Augustini præsentiam peculiari ratione effa-
gitabant. Verum cum eæ litteræ illum jam cum e vivis
excessisse comperissent, ego regiam illam significatio-
nem, licet ad prædictum Augustinum præcipue desti-
nata videretur, excipiens, missis ad universas Africæ
provincias congruis litteris consuetisque sermonibus,
synodum cogere volui convenientem; quo nimirum
ex fratrum et episcoporum nostrorum numero seli-
gerentur nonnulli, qui ad venerabilem beatitudinis
vestræ synodum destinarentur. At omnis hac tempe-
state vix aditus præclusus est. Etenim effusa hostium
multitudo, et ingens ubique provinciarum vastatio,
quæ incolis partim extinctis, partim in fugam actis,
^c miseram desolationis speciem, quoquoersum longe
lateque porrigitur, oculis offert, promptam illam
veniendi facultatem reprimit. His itaque impedimen-
tis episcopi quibus propositum id erat, prohibiti, ex
Africæ ambitu simul convenire nequiverunt. Hisc
incommodis accedebat, litteras imperatoris ^e in die-
bus paschæ ad nos perlatas esse, quando jam inde
usque ad universalem venerandam synodum vix duo-
rum mensium spatium supererat. Quod sane tempo-
ris intervallum, etsi nulla impræsentiarum ab hostibus
difficultas fuisset objecta, vel ad Africanam synodum
cogendam vix satis erat. Hinc factum est, ut licet
solemnem aliquam legationem mittere nequaquam
voluerimus, attamen propter reverentiam et obser-
vantiam quæ ecclesiasticæ disciplinæ debetur, filium
meum Besulam diaconum una cum his excusationis
litteris ad vos, venerabiles fratres, destinaverimus.

II. Quamobrem vestram sanctitatem iterum atque
iterum rogatam cupio (etiamsi fidem catholicam per
tantam venerandorum sacerdotum synodum, Dei no-
stri auxilio in omnibus stabilem ac firmam futuram
certo confidam) ut Spiritu sancto cooperante, quem
cordibus vestris in omnibus quæ acturi estis, præsto
futurum non dubito, novas doctrinas, et antehac
ecclesiasticis auribus inusitatas, priscae auctoritatis
robore instructi e medio profligetis, atque ita quibus-
cunque novis erroribus resistatis; ne hos quos pridem
impugnavit Ecclesia, hisque temporibus repullulan-
tes, apostolicæ sedis auctoritas, sacerdotumque iu-
munum consonans sententia oppressit, secundæ dispu-
tationis prætextu vox jam dudum ablata renovare
videatur. I Nam si quid forte novarum controversiarum

ἡμεῖς, ἐπιλεχθέντων κοινῆ κρίσει ἀδελφῶν καὶ συνεπισκόπων
ἡμετέρων, οὐ παραιτήσων θρόνον ἄξιον, ἀλλὰ παρεσκευα-
σμένον μᾶλλον προσβίαιον πέμψωμεν: εἰ μὴ τὴν ἡμετέραν
σύστασιν αἰτίαι διάφοροι ἐμποδοῖον. Καὶ γὰρ πρῶτον
τοῦ δεσπότου καὶ υἱοῦ ἡμετέρου τοῦ εὐσεβεστάτου βα-
σιλέως Θεοδοσίου τοιαῦτα εἰς τὰς ἡμετέρας χεῖρας
γράμματα ἐλήλυθεν, ἃ τινὰ τοῦ τῆς μακαρίας μνήμης
ἀδελφοῦ ἡμετέρου καὶ συνεπισκόπου Λύγουστινου τῆν
παρουσίαν ἰδικῶς ἀπέπει: ἃ τινὰ προειρημένα γράμματα
εἰς ταύτην τὴν ζῶν ἑαυτὸν αὐτὸν οὐδαμῶς δεδύνηται.
Ὅθεν ἐγὼ, ὅς τις τὴν αὐτὴν βασιλικὴν σημειώσιν, εἰ καὶ
τὰ μάλιστα τῷ προειρημένῳ πεπεμφθῆκε ἰδοῦκε, ἰδεῖσθαι
καταπεμφθεῖσιν, κατὰ πάσας τὰς ἑπαρχίας τῆς Ἀφρι-
κῆς τοῖς ἀρμοδίῳ γράμμασι. καὶ ταῖς ἐθίμοις διαλέξει
συναῶδουσαν σύνοδον ἡθουλήθην συναγαγεῖν, ἵνα ἐπιλεχ-
θέντες ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀδελφῶν καὶ ἐπισκόπων
τῶν ἡμετέρων εἰς τὴν προσκυνητὴν σύνοδον τῆς ἡμετέρας
μακαριότητος καταπεμφθῶσιν. Ἄλλ' ἐπειδὴ οὐκ ἀνέωκεται
ἡ εἰσόδος τῆς παροδίας^a καὶ γὰρ ἡ ἐπιχειρεῖσα^b πολέμια
πληθὺς, καὶ ἡ πόρθσις ἡ πλατεῖα τῶν ἑπαρχιῶν, ἡ τις
ἡ ἀποσθεσθέντων τῶν οἰκητῶν, ἡ φυγόντων,^d ἀθλίαν
ἐσημώσως ὄψιν εἰς μῆκος καὶ πλάτος ἐπέτεινονσα, τὴν
ἀνχέρειαν συστῆλαι τοῦ ἐλθεῖν. Τούτοις τοιγαροῦν τοῖς
καλύμνωσι συνελθεῖν εἰς ἐν τοῦ κύκλου τῆς Ἀφρικῆς οἱ
πίστοσοι οὐδαμῶς ἠδυνήθασαν, οἷς προετίθη. Ἐπειδὴ
τὰ βασιλικὰ γράμματα ἐν ἡμέραις τοῦ πάσχα εἰς ἡμᾶς
ἦλθε,^e βεὶ μόλις μέχρι τῆς προσκυνητῆς πάσης συνόδου
δύο μηνῶν διάστημα περιελμύσαντο, οἱ τινες μόλις
ἔρχουσι, κ' ἐν αὐτῇ τῇ κατὰ Ἀφρικὴν συνόδῳ εἰς τὸ συν-
ελθεῖν, καὶ εἰ μαθεῖα δυσχέρεια ἀπὸ τῶν πολεμίων ἡ
C κερύσσεια συμβεβῆκε ἐνταῦθεν γεγενῆσθαι: ἵνα, εἰ καὶ τὰ
μάλιστα πρὸς βίαιον οὐδαμῶς ἐπιπέμψαι δεδυνήμεθα, διὰ
τὴν εὐλάβειαν ὅμως τὴν χριστουμένην τῇ ἐκκλησιαστικῇ
ἐκιστήμῃ, τὸν υἱὸν τὸν ἱμὸν Βεσοῦλιαν τὸν διακονον μετα-
τούτων τῶν τῆς παραιτήσεως γραμμάτων ἐπιπέμψωμεν,
προσκυνητοὶ ἀδελφοί.

Ὅθεν αἰτῶ τὴν ἡμετέραν ἀγένησιν^a εἰ καὶ τὰ μάλιστα
πιστεύω τῇ βοηθείᾳ τοῦ ἡμετέρου Θεοῦ, ἕτος αὐτῆν σύν-
οδον^b προσκυνητῶν ἱερῶν βεβαίαν διὰ πάντων τὴν
πίστιν τὴν καθολικὴν ἐσημῶν: ἵνα, ἐνεργούντος τοῦ ἁγίου
πνεύματος, ὅπερ ταῖς ἡμετέραις καρδίαις ἐν πάσι τοῖς πρα-
κτικοῖς πεπτεύμεν παριστόμενον, τὰς καινὰς διδασκαλίας,
καὶ πρὸ τούτου ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἀποαῖς ἀπειροῦς, τῆς
D ἀρχαίας ἀθεντίας τῇ δυνάμει ἀπέσπασθε, καὶ οὕτως ταῖς
καινῆς οἰκισθῶσιν πλάταις ἀντιστήτε: ἵνα μὴ τούτους,
οἷς πάλαι ἐπολέμησεν ἡ ἀπλησία, καὶ τούτους τοῖς και-
ροῖς ἐν οἷς ἀνεφύσκει, καὶ τῆς ἀποστολικῆς καθήκους ἡ
ἀθεντίας, καὶ εἰς ἐν συμφωνοῦσα ἡ ψῆφος ἡ ἐκκλησιαστικὴ συν-
έχουσι, ἐν προσχῆματι δευτέρως διαλέξωσι ἡ φωνὴ δόξῃ,
ἡ πάλαιⁱ ἀναιρεθεῖσα, ἀνεκκοῦσθαι. Ἐχει γὰρ, εἴ τι τυ-
χὸν νεωστὶ ἀναφυῆ, ζητήσεως ἀνάγκην, ἵνα ἡ^k λεχθέν

^a Vide Liberatum, cap. 5.

^b Τῶν πολέμων.

^c Vet. V. miserandam exterminationis speciem.

^d Εἰς τελείαν.

^e Anno 431. Augustini vero obitus ponitur octavo
fere ante mense.

^l Ὅτι.

⁵ Ἰσως, διὰ τὸ αὐτῶν.

^h Προσκυνητῶν.

ⁱ Ἀπαιρεθεῖσα.

^j Ferrandus loco citato.

^k Ἰσως, διεχθέν.

rum inciderit, id discussioni subjiciatur oportet : ut vel recte dictum comprobetur, vel condemnatione dignum explodatur. At vero si quis ea quæ jam olim dijudicata sunt, denuo in disputationem vocari sinat; is sane aliud nihil facere censebitur, quam de fide quæ hactenus valuit, ipsemet dubitare. Deinde ad posteritatis exemplum, ut ea quæ nunc pro catholica fide definita sunt, perpetuam firmitatem obtinere valeant; oportet ea omnia inconcussa immotaque conservare, quæ superioribus temporibus a sanctis Patribus constituta sunt. Nam qui illam perpetuam stabilitatem retinere voluerit quæ de catholicæ fidei ratione statuerit, is non propria auctoritate, sed antiquorum Patrum judicio sententiam suam corroborare debet : ita ut ea ratione partim veterum, partim recentiorum decretis et sententiis placita sua comprobans, unicam Ecclesiæ veritatem jam inde ab initio ad præsens usque tempus simplici puritate invictaque constantia et auctoritate decurrentem, se asserere, docere et tenere ostendat. Hæc pro præsentis Africanorum a legatione, quam necessitas superioris memorata impedivit, venerabilibus vestris auribus suggerere volui; obnixè interim rogans, ut calamitatibus rerum presentiumque temporum spectatis, nostram absentiam non superbix aut negligentix, sed manifestæ huic necessitati ascribere velit.

Cyrillus Ecclesiæ Alexandrinæ episcopus dixit : Et hæc reverendissimi piissimique Carthaginis episcopi Capreoli quæ lecta est epistola, cum dilucidam sententiam in se contineat, fidei gestorum inseratur. Vult enim antiqua fidei dogmata confirmari, nova vero et absurde excogitata et impie divulgata reprobari ac proscribi.

Omnes episcopi simul exclamaverunt : Hæc omnium voces : hæc omnes asserimus : hoc omnium est votum.

EPISTOLA

SERVORUM DEI VITALIS ET CONSTANTII SPANORUM AD S. CAPREOLUM EPISCOPUM ECCLESIAE CATHOLICÆ CARTHAGINIS.

Domino et venerabili et beatissimo in Christo famulo Dei, domino nostro Capreolo, Vitalis et Constantius peccatores.

Quæ prima vota sunt humilitatis nostræ, plurimum salutamus sanctam perfectamque et venerabilem beatitudinem tuam, et sanum atque incolumem semper Deo propitio audire desideramus : quia etsi in longinquo positi sumus a sancto apostolatu vestro, mari terminante, sed in præsentia vestri sumus semper in orationibus sanctitatis vestræ, domine Pater. Illud sane multum desiderii nostri fuit, scribere sanctæ honorificentix tuæ per dulcissimum fratrem nostrum Numinianum. Reperit enim parvitas nostra præcellentem famam et doctrinam tuæ sanctitatis : per quam et scribimus beatitudini tuæ, ut ait Psalmographus : *In omnem terram exivit sonus eorum, et in fines orbis terræ verba eorum* (Psal. xviii, 5). Illud

Meminit hujus legationis idem Capreolus in epist. ad Vitalem et Tonantium, quam Jacobus Sirmondus

A δοκιμασθῆ, ἢ καταδικασθῆν δυνήθῃ ἀποκρουσθῆναι. Ταῦτα δὲ περὶ ὧν ἦδη πάλιν ἐκρίθη, ἐάν τις ἐπαρῆ εἰς δευτέρω διάλεξιν κληθῆναι. οὐδὲν ἕτερον δόξει. ἢ περὶ τῆς πίστεως, ἢ τις μέχρι δεῦρο κατέσχεν, αὐτὸς ἀμφεβάλλεν. Ἐπειτα διὰ τὸ τῶν μεταγενεστέρων ὑπόδειγμα ἵνα ταῦτα ἄπερ νῦν ὑπὲρ τῆς καθολικῆς πίστεως ὠρισται, ἔχειν δυνήθῃ διηνεκῆ βεβαίωσιν, ταῦτα ἄπερ ἦδη ἐστὶ παρὰ τῶν πατέρων ὀρισθέντα. φυλακτικὰ ἐστίν. Ἐπειδὴ ὅστις βούλεται, ἄπερ ὑπὲρ τῆς καθολικῆς καταστάσεως ἐθέσπισεν, ἐς τὸ διηνεκῆ μένειν, οὐ τῇ ἰδίᾳ αὐθεντία, ἀλλὰ καὶ τῇ τῶν ἀρχαιοτέρων ψήφῳ ὑπέδει βεβαιωθῆναι ὅπερ ἄρρηστον ὡστε οὕτως τοῦτο μὲν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων, τοῦτο δὲ καὶ ἀπὸ νεωτέρων ὄρων, ὅπερ διαβεβαιουῦται, ἰσχυρίζων, μονογενῆ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τὴν ἀλήθειαν. ἀπὸ τῶν παρεμνημένων καιρῶν μέχρι τῶν παρόντων ἦτοι τῶν ἡμετέρων. ἀπλῆ καθαρότητι, καὶ ἀπηγγέτω σθένει τρέχουσαν. ἐαυτὸν καὶ λέγειν, καὶ διδάξεν, καὶ κατέχειν. Ταῦτα τίως ὑπὲρ τῆς παρουσίας πρεσβείας τῆς Ἀφρικῆς. ἦν τενα καταπίμψαι ἢ ἀνάγκη ἢ προὐρήθεῖσα αὐ συνχώρησε, ταῖς προσκυνηταῖς ὑἰῶν ἀκοαῖς ὑπέβλεπον, κλισία παρακαλῶν, ἵνα θεωρηθειῶν τῶν ἐν τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς καιροῖς συμφορῶν, τὴν ἡμετέραν ἀπουσίαν μηδὲν ὑπερηφανία ἢ ἀμελεία, ἀλλὰ ταύτῃ τῇ προδηλῶ ἀνάγκῃ μᾶλλον λογίσασθαι καταξιώσῃτε.

C Κύριλλος ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας εἶπε : καὶ ἡ ἐγνωσθεῖσα ἐπιστολὴ τοῦ εὐλαβεστάτου καὶ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου τῆς Καρθαγίνης Καπραίου ἐμφερῶς τῇ πίστει τῶν ὑπομνημάτων, φανερὰν ἔχουσα δόξαν. Βούλεται γὰρ, τὰ μὲν ἀρχαῖα κρατύνεσθαι τῆς πίστεως δόγματα, τὰ δὲ νεωρὰ, καὶ ἀτόπως ἐξευρημένα, καὶ ἰσθῶς εἰρημίνῃ, ἀποδοκιμαζεσθαι καὶ ἐκβ. λισθαι.

Πάντες οἱ ἐπίσκοποι ἀνεφώνησαν ἄνται πάντων ἐἰ φωναί ταῦτα πάντες λέγομεν ἄντη πάντων ἡ εὐχῆ.

etiam consulimus honorificentiam tuam, ut de bono thesauro cordis tui nostris visceribus irrigari jubeas, quæ fides catholica recta teneat. Quia sunt hic quidam qui dicunt non debere dici Deum natum. Nam et hæc est fides eorum, hominem purum natum fuisse de Maria virgine, et post hæc Deum habitasse in eo. Quorum nos humiles pueri tui resistimus affirmationi, non ita debere dici : sed confitemur, ut ait evangelista, annuntiante angelo Gabriele Mariæ dicente : *Spiritus sanctus veniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi : ideoque quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei* (Luc. 1, 35).

II. Confitemur itaque Deum fuisse in utero Mariæ virginis, assumpsisse aliquam partem, fabricasse Deum sibi hominem, natum fuisse Deum verum et hominem verum quem assumpsit pro salute generis humani, ut ait Apostolus : *Cum venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret* (Gal. iv, 4). Et iterum : *Hoc autem sentite in vobis, quod et in Christo Jesu : qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitridit ex ms. codice, qui nunc est in bibliotheca Ecclesiæ Parisiensis.*

tratus est esse æqualis Deo : sed semetipsum exinani-
vit formam servi accipiens, in similitudinem hominum
factus, et habitu inventus ut homo. Humiliavit semet-
ipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem
crucis (Philip. II, 5-8). Et iterum : Mediator Dei et
hominum, homo Christus Jesus (I Tim. II, 5). Quia
mediator nec jam Deus tantum pure sine homine
quem assumpsit dici potest, nec homo sine Deo : quia
duplex in una persona mediatoris significatio, Deus
et homo : dum Deus de Deo Deus, et secundum car-
nem idem ipse filius hominis. Ideo verus Deus et
homo verus est hic mediator, sicut de forma Dei et
forma hominis. Nam et in principio inchoationis ad
Romanos sic dicit sanctus Apostolus : Quod ante pro-
miserat per prophetas suos in Scripturis sanctis de
Filio suo, qui factus est ei ex semine David secundum
carnem : qui prædestinatus est Filius Dei in virtute
secundum spiritum sanctificationis, ex resurrectione
mortuorum, Jesu Christi Domini nostri (Rom. I, 2-4).
Verum etiam et Isaias auctor prophetarum sic dicit :
Ecce virgo in utero concipiet, et pariet filium, et voca-
bitis nomen ejus Emmanuel, quod est interpretatum,
Nobiscum Deus (Isai. VII, 14; Matth. I, 23). Sed et
hominem purum dicunt pendisse in cruce compre-
hensum : aiunt, Recessit Deus ab eo. Quibus parvitas
nostra sic dicit, Nunquam Deus recessit ab homine
assumpto, nisi quando dixit de cruce : Heli, Heli,
Lanmasabactani : Deus, Deus meus, quare me dereliquisti
(Matth. XXVII, 46) ? Ideoque provoluti genibus exora-
mus humiles servi tui sanctum apostolatam vestrum,
ut infirmetis parvitate nostram in his quod rectum
habet fides catholica : et detis veniam insipientiæ vel
imperitiæ nostræ, si quid per ignorantiam incedimus.
Potens est Dominus Christus sanctis orationibus
vestris nobis veniam dare, ne deveniamus in profun-
dum malorum. Ora pro nobis, domine sancte, vene-
rabilis et beatissime papa.

SUBSCRIPTIO.

*Incolorem venerabilitatem tuam nobis Dominus noster
Jesus longiorem conservet, domine sancte ac venera-
bilis papa.*

EPISTOLA II SEU RESCRIPTUM

AD VITALEM ET CONSTANTIUM.

*De una Christi veri Dei et hominis persona, contra
recens damnatam hæresim Nestorii.*

Dilectissimis et religiosis filiis Vitali et Constantio
Capreolus episcopus.

I. Sumptis atque perfectis litteris vestris, quas per
Numianum religiosum virum, filii dilectissimi, trans-
misistis, salutem et studio vestro quo fundatæ ac ve-
tustæ catholice fidei regulam inviolabili pietate tene-
tis ac defenditis, plurimum gratulatus, adverti Nesto-
rianam hæresim, novam infandamque perniciem,
sicut quibusdam locis jam cœperat pullulare, apud

A vos quoque velle zizanizæ suæ semina in peritorum
corda jacere. Verum credo atque confido, perfectum
agricolam Dominum nostrum, omnium creatorem, in
omni loco dominationis suæ habere ac semper ha-
buisse dignos evangelicæ frugis operarios; qui, licet
ante tempus demissionis immunda semina exstirpari
non debeant, continuis tamen orationibus ac prædi-
cationibus semper invigilent : ita ut et illa, si fieri
dum tempus est potuerit, convertantur et commuten-
tur in triticum : aut certe non usquequaque inimicus
humani generis tenera frumentorum genera nascentia
per adulterinam intermixturem valeat suffocare.
Jam enim, quod etiam ad vestram notitiam perve-
nisse non dubito, intra Orientis partes, ubi primum
pestis ista surrexit, congregata gloriosa synodo sacer-
dotum, cui etiam legatio nostra non defuit, in
vestibulo cum suo auctore atque assertore compressa
et radio apostolicæ lucis extincta est. Nec mirari
debet caritas vestra, si etiam post damnationem suam
inter morientes spiritus fetidus adhuc flatus aspiret.
Est enim semper pertinax hæreticorum audacia, et
in sua male pernicie urgente peccatorum pondere
perseverat. Quod si nondum forsitan cognovistis, fa-
cili lectione poteritis agnoscere.

II. Quamvis igitur Christianis et devotis mentibus
ipsa universalis Ecclesiæ auctoritas plene sufficiat,
nec vestra, quantum missus a vobis sermo perducit,
in hac causa minor videatur assertio : ne tamen ego
quoque petitioni atque interrogationi sanctæ neces-
sarium videar negare responsum, unam veramque
doctrinam hanc esse confitemur, quam evangelica
tenet ac tradit antiquitas. Id est : Dei Filium, Deum
verum, et hominem verum, unius prorsus atque in-
separabilis esse personæ : nec sicut in aliis patriar-
chis, prophetis, apostolis, cæterisque sanctis et præ-
clarissimis viris habitavit aut habitat Deus, ita in
Christum Jesum divinam illam plenitudinem velut
extrinsecus credimus advenisse ; sed proprio quodam
atque ineffabili modo, Filium Dei etiam filium homi-
nis factum : ut qui ingenita Patris substantia unige-
nitus permanebat ac permanet, mirabiliter suscepto
homine, fieret primogenitus in multis fratribus (Rom.
VIII, 29) : et qui erat in principio Verbum, et Verbum
erat apud Deum, et Deus erat Verbum, Verbum caro
fieret et habitaret in nobis (Joan. I, 1, 14). Ex quo
D igitur mysterium quod absconditum fuit a sæculis (Col.
I, 26) in Deo, cœpit per angelum in utero virginis
operari, atque in ea sanctus Spiritus supervenit, et
illi virtus Altissimi obumbravit (Luc. I, 35) ; Deus in
homine nasci dignatus est, qui semper erat, ut homo
nascetur, qualis ante non fuerat. Qui enim sine
matre in cœlis æterne genitus, ipse in terris sine pa-
tre in utero virginis homo de Spiritu sancto creatus
est. Et ideo in Christo Jesu separari vel subdividi
Dei hominisque nullo modo credimus posse perso-

preolum missa, restituenda videtur.

^b Legendum videtur, imperitorum.

^c Capreolus digitum intendit ad epistolam concilii
Ephesino inscriptam, superius primo loco relatum.

^a Baronius ad an. 431, § 28 seqq., integram pene
hanc epistolam recitat : atque hic legit *Tonantio* :
quæ quidem lectio magis placet vel ipsi Sirmondo, ut
propterea eadem lectio in epistola superiore ad Ca-

nam : ne non jam in divinitate Trinitas, sed quaternitas numeretur.

III. Beatus apostolus Paulus dum ad exuendum veterem hominem et induendum novum fideles exhortaretur : *Primus, inquit, homo de terra terrenus, secundus homo de cœlo cœlestis : qualis terrenus, tales et terreni; et qualis cœlestis, tales et cœlestes : quomodo portavimus imaginem terreni, portemus et imaginem ejus qui de cœlo est (I Cor. xv, 47-49)*. Rogo dicant, quomodo est homo iste de cœlo, si non est Deus conceptus in utero? aut quæ discretio est carnis et sanguinis in homine Adam, et in homine Christo, si non homo iste plenus est Deo? Quid enim sibi vult secundus homo de cœlo? Nunquid caro transmissa descendit, ac non, sicut scriptum est, Spiritus sanctus in virginem supervenit? Sed quia *Verbum caro factum est (Joan. 1, 14)*, ideo cœlestis homo appellatus est. Nec propterea carnem veram non habuit, quia de cœlo descendit; quia *carnem Deus accepit*. Merito de se ipso idem Dominus dixit : *Nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit, filius hominis qui est in cœlo (Joan. 3, 13)*. Certe adhuc loquebatur in terra, nec ad Patrem post victoriam passionis et gloriam resurrectionis ascenderat : et tamen filium hominis jam in cœlo esse dicebat. Hoc utique omni veritate testificans, quia et propter hominem Deus conversabatur in terra, et propter Deum homo habitabat in cœlo. Unde etiam Apostolus : *Qui descendit, inquit, ipse est et qui ascendit super omnes cœlos, ut adimpleret omnia (Ephes. iv, 10)*. Item alibi, cum de carnis suæ cibo et potu sanguinis Salvator ipse mystice loqueretur, sciens quod offensi ex hoc ejus discipuli murmurarent dicentes : *Durus est hic sermo, quis potest eam audire (Joan. vi, 61)*? sic ait : *Hoc vos scandalizat? Si ergo videritis filium hominis ascendentem ubi erat prius (Ibid., 63)*? Ecce et hic advertitis quæsiadmodum propter unitatem Dei hominisque personæ, filium hominis ubi erat prius perhibet ascensurum, quem in utero virginis constat esse formatum, ut ex eo humanæ nativitatis sumpsisset principium.

IV. Nemo itaque sacrilego spiritu audeat separare quod videt in cœlo et in terra unitate inseparabili permanere. Sicut enim ab omnipotentia Deitatis homo Christus Jesus esse non potest alienus; ita et ab his quæ in hominem vel circa hominem gesta sunt, separari non potest Deus. Natus ergo est homo qui nondum fuerat, quia *Verbum caro factum est, et inhabitavit in nobis (Joan. 1, 14)*. Simili modo passus est impassibilis per passibilem quem suscepit, et immortalis mortuus est, et qui nunquam moritur resurrexit. Neque enim vel in passione defuit illi homini Deus : alioquin non est Dominus gloriæ crucifixus (*I Cor. 11, 8*). An dicimus Deum in suscepto homine etiam apud inferos non fuisse? aut vero metuendum est, ne divinitas ibi quasi pœnaliter fuerit, quam nulla qualitas afficit, nulla demensio circumscrit? cujus magnitudinem nemo capit, præsentiam nemo fugit, secretum nemo invenit, splendorem nullus at-

tingit? Times includi immensum? teneri omnipotentem? abscondi ubicunque diffusum? Resolvere, sicut scriptum est, inferorum parturitiones, in quibus voluit et qualiter voluit rerum Dominus, subjeci hujusmodi conditioni non potuit (*Act. 11, 24*). Audi eum ante tot annorum millia, dum beato Job mirabilium suorum opera per nubem velut improperanti similis prædicaret, hoc quoque inter innumeras sui potentias cumulantem : *Nunquid tu abstulisti impiis lucem, aut brachium superborum comminui? aut venisti ad fines maris? aut in vestigiis abyssi ambulasti? aut tibi, inquit, aperientur metu partæ mortis, aut janitorum inferni videntes te timuerunt? aut cognovisti latitudinem sub cœlo (Job xxxviii, 15-18, sec. LXX)?* Si Patris hæc vox est, nihil ergo est omnipotenti difficile, quoniam ubique est, nusquam non est. Quando ei etiam propheta ex persona cujusdam dicit : *Quo ibo a spiritu tuo, et a facie tua quo fugiam? si ascendero in cœlum, tu ibi es; si descendero in infernum, ades (Psal. cxxxviii, 7, 8)*. Hoc omnino testificans ac demonstrans, Deum cujus majestate plena sunt omnia, quodam incomprehensibili utique et inexplorabili modo etiam inferis interesse. Si autem, quod magis probabile est, in his quæ de eo tanto ante in prophetia prædicta sunt, et impleta Filii Dei vox est, quoniam *per ipsum facta sunt omnia, et sine ipso factum est nihil (Joan. 1, 3)* : ipse in homine est visitare inferorum dignatus obstrusa, et prepositis mortis præsentia invictæ majestatis exterruit, et propter liberandos quos voluit, inferorum portas reserari præcepit.

V. De ipso siquidem Joannes apostolus in Apocalypsi sic loquitur : *Posuit manum dexteram super me dicens : Noli timere : ego sum primus et novissimus; et vivens, qui fueram mortuus; et ecce sum vivens in sæcula sæculorum : et habeo clavem mortis et inferorum (Apoc. 1, 17, 18)*. Propter deitatem quippe primus, quoniam *principium est quod et loquitur nobis (Joan. viii, 25)* : propter humanitatem vero novissimus, quia suscipere crucem non dedignatus est et mortem pro nobis. Et ideo cui in Divinitate nuda sunt omnia creaturarum, etiam in homine suscepto habet claves mortis et inferorum. Tantum igitur abest, Deum Dei Filium, incommutabilem atque incomprehensibilem, ab inferis potuisse concludi; ut nec ipsam assumptionis animam credamus, aut exitiabiliter susceptam, aut tenaciter derelictam. Sed nec carnem ejus credimus contagione alicujus corruptionis infectam. Ipsius namque vox est in psalmo, sicut Petrus interpretatur apostolus : *Non derelinques animam meam apud inferos, neque sanctum tuum videre corruptionem (Psal. xv, 10; Act. 11, 28)*. Ipse propter culpam nostram *factus est velut homo sine adjutorio (Psal. lxxxvii, 6)* : propter innocentiam vero ac potentiam suam inventus est *inter mortuos liber*. Tunc enim vere que non rapuerat, sicut scriptum est (*Ps. lxxviii, 5*) exsolvebat. Non itaque mirum, si Deum locus aliquis recipit, nec tamen capit : præsentiam sentit, majestatem non impedit : expavescit omnipotentiam,

substantiam non includit. Siquidem illa summa et perfecta beatitudo et inextinguibilis lucis [forte lux], nec obscurari tenebris, nec variari locis, nec passionibus affligi, nec conditionibus minui, nec temporibus valent commutari. Deus ergo filium proprium hominem nec in inferis deseruit, nec apud inferos dereliquit. Cujus autem virtute ac majestate antiqua sanctorum corpora viva sunt resurrexisse (Matth. xxvii, 51, 52), ai Deus inferos minime visitavit? Quis ille est qui petras scindi, terram commoveri, solem obscurari, diem fugere, velum templi in duas dividi partes effecit? Nunquid homo tantum? nonne etiam Deus? Ergo ei nec in cruce, nec in morte, nec in sepulcro, nec in inferis defuit. Nec aliter, aut de alio sole intelligi quod in psalmo dictum est: *Auferite portas, princeps, vestras, et elevamini, portæ æternales, et introibit rex gloriæ (Psal. xxiii, 7)*. Unde expavescentibus atque interrogantibus, *Quis est iste rex gloriæ (Ibid., 8)*? respondetur, *Dominus fortis et potens, Dominus potens in prælio*. ^A Quo prælio, nisi in quo mortem morte calcavit, peccatum innocens occisus exstinxit, et tropæum victoriæ de diabolo et angelis ejus reportavit?

VI. At enim ipse in cruce dixit: *Deus, Deus meus, quare me dereliquisti (Psal. xxi, 1)*? Sed ista suscepti hominis vox est. Attende unde assumpta est, et illic vide quid sequitur: *Longe, inquit, a salute mea verba delictorum (Ibid.)*. Similis est hæc vox etiam illi qua dicitur: *Tristis est anima mea usque ad mortem (Matth. xxvi, 38)*. Nonne paulo ante ipse discipulis dixerat: *In hoc contristati estis, quoniam dixi, Eo ad Patrem meum, et jam non videbitis me (Joan. xvi, 6)*; et, *Si diligeretis me, gauderetis; quia eo ad Patrem, quia Pater major me est (Joan. xiv, 28)*. In quo ergo jubet gaudere discipulos suos? Qualiter creditur contristari magister, nisi ut in homine veri hominis passionem et fluctuationem ostenderet? Qui enim propter nos redimendos, instituendos, confirmandosque venerat, omnia in se infirmitatis nostræ genera sustinebat. *Non enim habemus sacerdotem, qui non possit compati infirmitatibus nostris (Hebr. iv, 15)*: etenim, sicut Apostolus ait, *Expertus est omnia secundum similitudinem sine peccato*. Similis huic est etiam illa vox: *Pater, si fieri potest, transeat a me calix iste: verum non quod ego volo, sed quod tu vis (Matth. xxvi, 39)*. Nonne in hoc venerat, ut pro nobis hunc calicem hiberet, et venenum a serpente propinatum tali antidoto salutis expelleret? Nonne potestatem habebat ponendi animum suam, et potestatem habebat itorū sumendi eam (Joan. x, 48)? Nonne ipse dixerat: *Nemo tollit eam a me, sed ego a me ipso pono eam (Ibid.)*? Et tamen nunc velut dubitans loquitur et recusans: ut et illic divina potestas appareat, et hic se conditio humana cognoscat. Nonne hoc mysterium ante tempora æterna in Deo fuisse absconditum clamat Apostolus (Col. i, 26)? Num vero velut repentinum aliquid Christus expavit, quod certo tempore

^A faciendum in æternitate cum Patre disposuit? Hæc ergo et talia cum dicuntur aut fiunt, sicut sæpe dictum est, veram hominis infirmitatem fragilitatemque demonstrant, nec ideo præsentiam divinæ majestatis evacuant.

VII. Hic homo quisquis es, qui putas Deum Christum ab homine Christo passionis tempore separatum, non recordaris eum passuris discipulis suam præsentiam fideliter pollicentem, qui dicit: *Cum vos tradiderint, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini; dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis (Matth. x, 19, 20)*. Itane ille qui servis facientibus Domini voluntatem suam divinam præsentiam promisit, donavit, exhibuit; in quo nullo existente peccato, pro nostra salute mortem subit innoxiam, ut Patris faceret voluntatem, divinum auxilium sibi carnis tempore denegavit? Et Deus hominem quem ob hæc sustinenda nulla compulsus necessitate suscepit, in hac perfunctione destituit? Loquitur inter tormenta martyrum præsens, nec eos aliquid meditari permittit, et se ipsum in crucis patibulo dereliquit? Ipse est enim, quod sæpe ac semper est repetendum: nec distingui potest Dei hominisque persona, quamvis sit in eo diversa substantia. Absit aliud credere, absit aliter de omnipotente sentire. Nec nasci æternus, nec crescere perfectus, nec impassibilis pati, nec immortalis mori, sine ulla sui mutatione vel corruptione, sicut jam dictum est, formidavit. Sed quia hæc pati non posset sola Divinitas, hominem per quem tanti muneris mysterio perfunderetur, accepit. Nam et in cælum receptus, illuc eum levavit unde nunquam ipse discessit. Audiamus Apostolum predicantem Christum crucifixum, *Judæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam: ipsis vero vocalis Judæis et Græcis, eundem ipsum Christum. Dei virtutem et Dei sapientiam (I Cor. i, 23, 24)*. Advertite, filii dilectissimi, et quod jam nostis agnoscite: ipsum Christum, qui propter humilitatem suscepti hominis Judæis dicitur fuisse scandalum, gentibus autem stultitia, ipsum esse Dei virtutem et Dei sapientiam. Nunquid vel hic separata aut discreta est ab Apostolo divinitatis humanitatisque persona? aut erubuit eandem dicere Dei sapientiam, quam factam dixerat gentium stultitiam? aut eundem asserere Dei virtutem, quem scandalum dixerat Judæorum? Quid ergo nos erubescimus confiteri Deum propter hominem atque in homine natum et passum; cum non negamus donante Deo factum eundem ipsum hominem Deum? Quod utique per divinam gratiam, non per humanam substantiam accepisse cognoscitur.

VIII. Adhuc paulo infra subsequitur: *Ex ipso autem vos estis in Christo Jesu, qui factus est nobis a Deo sapientia et justitia et sanctificatio et redemptio: ut quemadmodum scriptum est: Qui gloriatur, in Domino gloriatur (Ibid., 30, 31)*. Certe Christus Jesus hominis tantum nomen est, ait hæreticus. Sed Paulus, qui

^A Forte interserenda ex contextu præpositio in.

sciebat et dixerat non esse in homine gloriandum, Christum Jesum non tantum hominem, sed Deum quoque cognoverat; quem sapientiam et justitiam et sanctificationem et redemptionem nobis a Deo factum esse credebatur; et in eo credentes gloriari docebat: quoniam Christus Jesus et homo et Deus est. Et ad hæc consequenter non elatione verbi aut sapientiæ, mysterium Dei annuntians addit et dicit: *Nihil me judicari scire in vobis, nisi Jesum Christum, et hunc crucifixum* (I Cor. II, 2). Ac ne Judæorum iniquus populus parvum se asserat admisisse peccatum; si se intelligat nudum tantum hominem persecutum; mysterium in Dei sapientia dicit absconditum, nulli principum hujus sæculi revelatum testificans (Ibid., 7, 8). *Quod si cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent.* Ecce et hic Christum Jesum quem Dominum gloriæ confitetur, ipsum prædicare non metuit sæculi principibus crucifixum. Omnem hujus lectionis continentiam consideretis exhortor; et videbitis quanto molimine atque conatu, sanctus Apostolus hominum mentes a terrenæ tantum intelligentiæ vilitate ad divinam in hoc mysterio et cœlestia consideranda sustollat. Breviter enim cuncta transeo, quæ ipsi plenius et latius poteritis advertere. Nam et ad Corinthios secunda (v, 15, 14) quodam loco sic loquitur: *Sive, inquit, mente excessimus, Deo; sive temperantes sumus, vobis: caritas enim compellit nos: judicantes hoc, quoniam unus pro omnibus mortuus est* Et paulo post: *Omnia, inquit, ex Deo, qui reconciliavit nos sibi per Christum: et dedit nobis mysterium reconciliationis, quia Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi* (Ibid., 18, 19).

IX. Quero quemadmodum: non aliter quam nascendo, patiendo, moriendo, resurgendo atque in cælum ascendendo? Quæro etiam quod sit mysterium reconciliationis nostræ? Num aliud quam sacrificium quod per suum sanguinem summus sacerdos obtulit Christus? Videamus ergo utrumnam solus homo perfecit: quoniam, sicut illi putant, Deus ab eo in passione discessit. Sed huic opinioni Paulus apostolus evidentissime contradicit: *Deus, inquit, erat in Christo.* Erat in Christo, non discesserat a Christo. *Deus erat in Christo, mundum reconcilians sibi.* Quemadmodum reconcilians? *non reputans illis delicta eorum.* An forte hoc stultis placet, ut per hominem tantum fiat remissio peccatorum? Quod cum etiam Judei respuerent dicendo: *Blasphemat: quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus* (Marc. II, 7)? ipse Dominus, Dei hominisque Filius, volens manifestare incredulis non esse solum hominem quem videbant, sed Deum etiam in quem credere contemnebant, et potestatem divinam homini quoque propter unitatem personæ ejus ac præsentis contributam evidentem ostendere: *Ut sciatis, ait, quoniam potestatem habet filius hominis super terram dimittere peccata, tunc dixit paralytico: Surge, tolle lectum tuum, et vade in domum tuam* (Matth. IX, 6). Ita Deus et homo, unus et verus animarum corporumque salvator, et

A peccati onere levavit. Deus ergo erat in Christo mundum reconcilians sibi: nusquam et nunquam deserens hominem, quem propria dignatione, nulla propterea necessitate, suscepit.

X. Ad Hebræos quoque idem apostolus in ipsius Epistolæ prima fronte testatur: *Postremo, inquit, in his diebus locutus est nobis in Filio, quem constituit heredem universorum, per quem fecit et sæcula. Qui cum sit splendor gloriæ, et figura substantiæ ejus, generis quoque omnia verbo virtutis suæ, purgatione peccatorum a se facta, sedit in dextera maiestatis in excelsis* (Hebr. I, 2, 3). Ipse ergo Filius Dei et filius hominis, unus est atque idem, qui propter æternitatem cum Patre fecit sæcula, propter incommutabilem lucem splendor est gloriæ, propter æqualitatem figura est substantiæ, propter maiestatem gerit omnia verbo virtutis. Ipse etiam propter suscepti hominis passionem, peccatorum nostrorum fecit purgationem; et propter remunerationem, habet in Patris dextera sessionem. Quomodo autem purgationem fecit peccatorum, nisi delens chirographum, quod adversum nos fuerat (Col. II, 14), diabolo accusante conscriptum? quomodo delavit, nisi cruci affigens, et sanguine innocente diluens? Quod ergo olim Deus locutus est patribus in prophetis, et postremo est testificatus in Filio (Hebr. I, 1, 2), hoc credamus, hoc teneamus, hoc omnibus viribus defendamus. Accedit ad causam, quod tunc principatus et potestates exspoliavit fiducialiter, triumphans eos in semetipso (Col. II, 15). Quod opus non est omnino solius hominis, sed divinæ in homine maiestatis. Neque enim homo fortis et potens, sed Dominus potens in bello (Psal. XIII, 6).

XI. Item illic post multa, quibus Apostolus mysterium Novi Testamenti a Veteris figura discrevit, sic ait: *Refragans legi Moysi, sine misericordie moritur in duobus aut tribus testibus: quanto magis videtur deteriore pœna dignus, qui Filium Dei conculcavit, et qui sanguinem Novi Testamenti immundum æstinavit, in quo sanctificatus est, et spiritui gratiæ Dei contumeliam fecit? Novinus enim eum qui dixit: Mihi vindicta, ego retribuam, dicit Dominus* (Hebr. X, 28-30). Quæro qualiter possit Deus Dei Filium conculcari. Videtis etiam hic quemadmodum nec dubitet, nec metuat, nec erubescat asserere Dei Filium conculcatum. Sed quoniam si quis sanguinem in quo sanctificatus est, immundum existimat, utique Filium Dei conculcat: ideo non discrevit hominis passionem a Dei maiestate, cujus reum vult esse illum, qui pro nihilo existimaverit pro se sanguinem fusum. Non enim Filius Dei conculcatur, nisi in eo quod mortis quam in homine sustinuit, beneficium spernitur. Ipse quoque Salvator ac Dominus fidem remuneraturus interrogat. Videte quid dixerit: *Quem me, inquit, dicunt esse filium hominis* (Matth. XVI, 15)? Atque cum diversas aliorum opiniones illi suggererent: *Vos autem, inquit, quem me dicitis esse* (Ibid., 15)? me utique filium hominis. Ad hæc Petrus, ab eodem inspiratus, et in hac confessione ad rectam fidem forma sui universis gentibus profuturus, advertit quanta et quam plena integritate

responderit : *Tu es Christus Filius Dei vivi* (*Math. xvi, A* 16). Tu tu, o ille, qui te filium hominis dicis, tu es Christus Filius Dei vivi. Nunquid non etiam hic, sive interrogatione Domini seu in responsione apostoli, ntriusque substantiæ una monstratur ostenditurque persona; dum et ille se hominis filium, quod in aperto videbatur, edicit, et Petrus eum Christum Dei Filium, quod in occulto gerebatur, donata sibi confessione monstravit? Unde laudatus a Domino et beatus est dictus (*Ibid., 17*); quoniam non ei caro et sanguis revelaverit, sed Pater qui in cœlis est. Quod ergo credere debeamus, Deus Pater per Deum Filium revelet, non caro et sanguis insinuet.

XII. Post resurrectionem quoque, cum Dominum Maria minime cognovisset, et ille proprio nomine appellando, viam illi recognitionis aperiret, ac se tangere volentem ne faceret prohiberet; quid ei nuntiandum discipulis delegare dignatus fuerit, audiamus. *Vade, inquit, ad fratres meos, et dic eis: Ascendo ad Patrem meum et patrem vestrum; ad Deum meum et ad Deum vestrum* (*Joan. xx, 17*). Age nunc, eligat hæreticus utrum putat, et cujus voce. malit hanc esse, ipse discernat: utraque parte acuto spiritaii gladio ferietur. *Ascendo, inquit, ad Patrem meum et ad patrem vestrum; ad Deum meum, et ad Deum vestrum*. Si hominis vox est, ergo Filius Dei est homo ille: *ad Patrem meum, dixit, ascendo*. Si Dei vox est, ergo homo est Deus ille: *ad Deum meum enim dixit, ascendo*. Nec enim ait, *Ascendo ad Patrem meum, et Deum hominis mei*: aut, *Ascendo ad Deum meum, et ad Patrem Dei mei*. Qui igitur personam divinitatis humanitatisque discernit, utroque intellectu convincitur. Aut homo dixit, et idem ipse est Dei Filius: aut Deus dixit, et idem ipse est etiam homo susceptus. Qui enim dicit, *Ascendo ad Patrem meum et ad Deum meum*; repetendo meum et meum, unam probat polliceturque personam, quamvis distinguat utramque substantiam. Quod enim ait, *Ascendo ad Patrem meum*, pertinere quidem videtur ad unigenitum Filium: quod autem ait, *ad Deum meum*, pertinere videtur ad hominem factum. Sed in Christo Jesu nec homo creatus potest dici, nec unigenitus Deus creari homo poterit natus. Atque ideo nec Dei tantum, nec hominis tantum, vox ista esse convincitur:

quam Deus et homo, unus atque unicus ipse filius, ad suos discipulos perferendam inseparabili omnino atque indivisibili mandavit affectu. Denique ut noveritis, et plenius advertatis ita esse quod dicitur, ad dissolvenda omnium hæreticorum machinamenta et universas calumnias refellendas; ubi opus fuit naturam creatoris a creatura discernere, videte qualiter pro nobis pietas divina vigilavit. *Vade, inquit, ad fratres meos, et dic eis: Ascendo ad Patrem meum et ad Patrem vestrum; ad Deum meum et ad Deum vestrum*. Ecce hic evidenter ipsius Domini, id est Dei et hominis, a famulorum suorum persona distinguitur, et a natura vocatio separatur. Quamvis enim id quod mandatur, jam amicis mandetur et fratribus: ostenditur tamen quid Domino debeatur, quid servis cæteris tribuatur. Potuit namque dicere, *Ascendo ad Patrem nostrum, et ad Deum nostrum*; quia multum distat inter dominationem et conditionem, inter generationem et adoptionem, inter substantiam et gratiam. Ideoque hic non permixte nec passim dicitur, *Ascendo ad Patrem nostrum et ad Deum nostrum*: sed *ad Patrem meum et patrem vestrum, ad Deum meum et ad Deum vestrum*. Aliter enim illi Deus pater est, aliter nobis. Illum siquidem natura cœquat, misericordia humiliat: nos vero natura prosternit, misericordia erigit. Hoc enim egit ista divina humanitas et humana divinitas, tali ac tanto miraculo, ut hujusmodi gratiam indigna mortalium meruisset infirmitas.

XIII. Et quis poterit, vel cui sufficiat paginarum sanctarum omnia uno in tempore documenta congerere, quibus sincera hæc et mera veritas perdocetur? Sed et modus sermonis qui jam dudum excessit, aliquando tenendus est, nec mihi diutius laborandum cum eis, quos instruente Domino eruditos agnovi. Instate itaque, sicut Apostolus (*II Tim. iv, 2*) præcepit, opportune atque importune; et doctrina sana universos errantes arguite, revocate, instruite, roborate: non mea, quæ nulla aut parva sunt, habentes in hac fidei regula documenta; sed Scripturarum divinarum, ac magnorum et doctissimorum virorum, qui hæc ante nos et firmissime tenuerunt, et multiplicibus libris eloquentissime docuerunt.

ANNO DOMINI CCCCXXXII.

URANIUS PRESBYTER.

(Ex Cave).

Uranus presbyter, Paulini Nolani discipulus, cui in extremis agenti ministravit anno 431, scripsit, hor-

D tante Pacato, narrationem de obitu sancti Paulini, quæ habetur apud Surium Junii 22 et in nuperis omnibus Paulini editionibus.